SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:530

av Annelie Hastig Olsson (M)

Nationellt ansvar för samordning och kapacitetsplanering av avancerade sjukvårdstransporter och medicinsk evakuering

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett nationellt ansvar för avancerade sjukvårdstransporter och medicinsk evakuering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk hälso- och sjukvård bygger på principen om vård efter behov och på lika villkor för hela befolkningen. Trots detta varierar tillgången till prehospital intensivvård, ambulanshelikoptrar och avancerade sjukvårdstransporter avsevärt mellan olika delar av landet.

För patienter med svår sjukdom eller allvarliga skador kan tiden till rätt vårdnivå vara avgörande för överlevnad, återhämtning och framtida livskvalitet. Möjligheten att snabbt nå universitetssjukhus eller högspecialiserad vård får därför inte vara beroende av geografiska eller organisatoriska förutsättningar.

I dag är tillgången till luftburna sjukvårdstransporter ojämnt fördelad. Medan vissa delar av landet har god tillgång till ambulans- och intensivvårdshelikoptrar saknar andra regioner motsvarande kapacitet. Detta innebär att patienters möjligheter att få snabb och kvalificerad vård varierar beroende på var i landet de befinner sig.

Ett sådant system är svårt att förena med målet om en jämlik och behovsstyrd vård.

Ett nationellt perspektiv på avancerade sjukvårdstransporter

Avancerade sjukvårdstransporter bör betraktas som en nationell resurs. Transportkapaciteten behöver planeras utifrån patienternas behov, befolkningens geografiska fördelning, avstånd till högspecialiserad vård samt krav på beredskap och uthållighet.

Det är inte rimligt att administrativa regiongränser avgör vilka transportresurser som finns tillgängliga eller hur snabbt en patient kan nå rätt vårdnivå. Resurserna bör i stället dimensioneras och placeras utifrån nationella behov och medicinska förutsättningar.

Genom nationell samordning kan Sverige skapa ett mer jämlikt och effektivt system där patienter får tillgång till samma vård oavsett bostadsort. Ett sådant system skulle också underlätta samverkan mellan olika regioner och säkerställa att resurser används där de gör störst nytta.

Målet måste vara att alla patienter, oavsett bostadsort, ska ha samma möjlighet att nå rätt vård i rätt tid.

Från patienttransport till medicinsk evakuering

Utvecklingen av avancerade sjukvårdstransporter är inte enbart en fråga om sjukvård i vardagen. Det är också en fråga om Sveriges samlade beredskap och totalförsvarsförmåga.

Vid större olyckor, pandemier, naturkatastrofer, antagonistiska hot eller höjd beredskap måste patienter snabbt kunna transporteras mellan sjukhus, regioner och vårdnivåer. Förmågan att flytta patienter dit kapacitet finns är avgörande för att sjukvårdssystemet ska kunna fungera under påfrestning.

Erfarenheter från internationella kriser och väpnade konflikter visar att medicinsk evakuering är en central del av ett robust sjukvårdssystem. Sverige behöver därför utveckla en nationell förmåga till storskalig medicinsk evakuering som kan fungera såväl i fredstid som under kris och krig.

Denna förmåga bör utvecklas i nära samverkan med det civila försvaret, totalförsvaret och relevanta internationella samarbeten. Avancerade sjukvårdstransporter bör ses som en strategisk samhällsresurs och integreras i den nationella beredskapsplaneringen.

Riksdagen och regeringen har under senare år återkommande uppmärksammat behovet av nationell samordning av luftburna sjuktransporter. Trots detta kvarstår betydande skillnader i tillgång och kapacitet. Nästa naturliga steg är därför att se över ett nationellt ansvar för samordning och kapacitetsplanering.

Annelie Hastig Olsson (M)